

na studenticama i studentima teoloških učilišta te da će i vjernici laici imati mogućnost pomoću knjige preispitati vlastiti život *sa i po* sakramentima.

Čestitamo autoru na objavljenom djelu s nadom i željom da i dalje nastavi produbljivati misli napisane u knjizi!

Josip Šimunović

Đurica PARDON, *Teologija zemlje u metaforici proroka Hošee, Glas Koncila, Zagreb, 2017., 460 str.*

Solidno opremljeni tvrdi uvez knjige na poleđini u lijepim bojama prikazuje plodnu zemlju obasjanu blagim suncem s navodima recenzenata. Za izdavača stoji mons. Ivan Miklenić, urednik je prof. dr. Božo Lujčić te su navedeni recenzenti: dr. Nikola Hohnjec, dr. Božo Lujčić i dr. Karlo Višaticki. Nanizani su i drugi podatci o uređivanju iz *Glasa Koncila*. Posrijedi je doktorska disertacija, pa se navodi izričito dopuštenje za izdavanje Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. U riječima zahvale na istaknutom mjestu stoji ime prof. dr. Bože Lujčića, mentora Pardonova magistarskog i ovdje predstavljenoga doktorskog rada.

Sam izbor teme je nov za našu pa i stranu teološku sredinu. Ta je tematika posebno prisutna u anglosaksonskoj, donekle i u njemačkoj biblijskoj teologiji. Posebno je za naše prilike obrada te teme značajna jer se nedavno u Domovinskom ratu vodila borba za očuvanje vlastitoga životnog prostora. Tako je omogućeno očuvanje i izgradnja identiteta naroda. Tu je i opća zabrinutost s obzirom na ekološka pitanja i probleme ko-

ji su sve prisutniji u današnjem svijetu. Zadnjih godina i opet naš narod koji je srastao, živio sa zemljom i od zemlje napušta svoju zemlju i iseljava iz nje, tražeći bolji život. Tako je ta tematika aktualna upravo za naš prostor i naše vrijeme. Sama tema knjige međutim ohrabruje za teološka istraživanja i potvrđuje da se biblijska poruka može aktualno prenijeti i u iskustvo suvremenog čovjeka.

Autor je pristupio obradi na osoban način. Nakon predgovora i zahvala, slijedi sažetak na hrvatskom i engleskom jeziku. Stoje dvije stranice sadržaja, pa kratice kapitalnih teoloških djela i važnih biblijsko-teoloških časopisa i konačno stoji opći uvod u tekst disertacije. Inače je u uvodnim dijelovima autor prikazao zanimljivu teologiju zemlje u pojedinim skupinama biblijskih spisa Starog zavjeta, pri čemu je stupnjevito sužavao pozornost na metaforiku Knjige proroka Hošee o zemlji. Uvodeći u metodu gledanja Hošeine poruke kroz prizmu metafore u shvaćanju i načelima suvremene hermeneutike, Đ. Pardon je pokazao pravu originalnost: sučelio je metafore Hošeina vremena (VIII. stolje-

će pr. Kr.) s metaforom u današnjoj hermeneutici. Proučio je različita shvaćanja metafore i mogućnost primjene na biblijske tekstove. Povezao je izvornu biblijsku poruku sa suvremenim metodom shvaćanja teksta i njegove poruke. Metaforiku kod proroka Hošee autor je u izboru egzegetsko teološki analizirao u više sadržajnih krugova. Tako s više naslova i prorokovih mjesta obrađuje pojedine teme i odlomke Knjige proroka Hošee kao metafore odnosa, pa zatim metafore prostora i konačno složene metafore posjeda i vlasništva. Sama završna teologija zemlje skupno i zaključno govori ponajprije o teologiji zemlje kao ključu za razumijevanje poruka Knjige proroka Hošee. I konačno naslovom »Zemlja – temelj Hošeeina uvida u stvarnost« dr. Đurica Pardon završava svoje djelo.

Disertacija donosi preko 1100 znanstvenih bilježaka uglavnom kao znatna pojašnjenja. Autor je naime u bibliografiji naveo vezano uz tematiku više od 600 numeriranih naslova od kojih 15-ak pripada prof. dr. Boži Lujicu, mentoru toga doktorskog rada. Knjiga na koncu donosi kratak autorov životopis i bibliografiju s više od deset naslova. U svezi znanstvenih pomagala Đ. Pardon zaslužuje veliko priznanje jer je naveo brojne relevantne autore i značajna djela s područja širokoga biblijsko-teološkoga prostora. Time je rad dobio na ozbiljnosti i utemeljenosti, ali i na široj upućenosti u tematiku teologije zemlje. Bilješke upućuju na činjenicu da

se Đ. Pardon služio mnogim od navedenih djela, konzultirao ih je i ugrađivao u svoje djelo. Treba uzeti u obzir da je devedeset posto navedenih djela s popisa na stranim jezicima, posebno na engleskom i podosta na njemačkom, što pretpostavlja izvrsno vladanje tim i drugim jezicima te se u tom jezičnom mnoštvu tematski nije izgubio, već naprotiv dobro snašao.

Stil i jezik disertacije pokazuju zavidna obilježja kreativne originalnosti. Uz neupitnu znanstvenost, Đ. Pardon majstor je narativnog umijeća, što omogućuje tečnost i potpunije shvaćanje istraživanja i poruke. Rečenice su duge, čime je autor pokazao da je u sebi stopio sve spoznaje do kojih je došao istražujući teologiju zemlje kod proroka Hošee. Diskurs je logički jasan, misao u strukturi razgovijetna, argumentacija je nenametljiva i razumski utemeljena.

Imajući u vidu sve izneseno, djelo Đ. Pardona *Teologija zemlje u metaforici proroka Hošee* predstavlja doista izvrstan doprinos hrvatskoj biblijskoj teologiji a koji je jednak doktorskim disertacijama na velikim svjetskim jezicima i s dugim biblijsko-teološkim istraživanjima. S pravom se u radu pridaje zemlji veliko značenje a autorovo otkriće to zastupa i opravdava. Rad pokazuje povrh svega velik trud i napor, korištenje brojne literature, osposobljenje na području suvremene hermeneutike kad su posrijedi metafora i sami rezultati istraživanja kod proroka Hošee, što čini djelo sveobuhvatnim, opsežnim i

originalnim radom. Stoga ovu knjigu valja vrednovati kao izvrstan i originalan uradak koristan teološkoj sredi-

ni, svima željnima prave biblijsku povalju, ali i širem vjerničkom i zainteresiranom čitateljstvu.

Nikola Hohnjec

Miroslav MODRIĆ, *Franjevačka provincija Presvetoga Otkupitelja i Kustodija Svete Zemlje (doktorska disertacija), Split, 2016., 624 str.*

Potkraj 2016. godine objavljena je doktorska disertacija fra Miroslava Modrića iz područja crkvene povijesti s tematikom odnosa Franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja i Kustodije Svete Zemlje, obranjena na Katoličkome bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Splitu. Disertacija je ugledala svjetlo u nizu vezanome uz poslijediplomski studij Povijest teologije i kršćanskih institucija KBF-a u Splitu.

Knjiga je opsežna, široko postavljena, što je vidljivo i iz samoga naslova knjige i iz povijesnih razdoblja koja obuhvaća i prikazuje u odnosima dviju važnih franjevačkih ustanova i franjevaca koji su djelovali i ostavili trag svojeg boravka tijekom dugoga povijesnog razdoblja na prostorima Svete Zemlje. Sama struktura knjige upućuje na širinu, ali je to vidljivo i iz metodološkog postupka i strukture u obradi teme.

Na početku se nalazi kratka zahvala autora svima koji su mu u radu na bilo koji način pomagali, osobito mentoru prof. dr. sc. Josipu Vrandečiću i sumentoru prof. dr. sc. Anti Vučkoviću (5–6), zatim dolazi Sadržaj knjige (7–11), a potom po veličini primjeren

Uvod u knjigu (13–21). Nakon toga slijedi izlaganje i obrada teme koja se sastoji od pet glavnih dijelova rada (23–514) sa Zaključkom (515–518). Knjiga je opskrbljena također i Popisom kratica (519–520), kao i popisom Vrela i literature (520–524). Radu je pridodan važan dio pod naslovom Prilozi (525–577), te na kraju Sažetak na hrvatskom, talijanskom, njemačkom i engleskom jeziku (579–595). Knjigu obogaćuje i Stvarno kazalo (596–624).

Kao što autor tvrdi, provincija nije imala velik broj franjevaca koji su bili djelatni u rečenoj kustodiji, kao što je to bio slučaj kod nekih drugih provincija. No oni koji su boravili trajno ili privremeno u toj kustodiji ostavili su trag u svojim putopisima o svetim mjestima koje su pohodili. Budući da je provincija osnovana u XVIII. stoljeću, tek poslije toga vremena iz te provincije idu franjevci u Svetu Zemlju. Jedan od prvih je bio fra Jakov Pletikosa (1704. – 1769.), koji je načinio putopis pod naslovom *Putovanje k Jeruzolimu*, koji je fra Miroslav Modrić analizirao u prvom dijelu svojeg rada. Uvodno se osvrnuo na dosadašnje radove o tome Pletikosinu djelu, a potom se okrenuo analiziranju